

**JURNALUL
COMPLET ADEVĂRAT AL UNUI
INDIAN CU JUMĂTATE DE NORMĂ**

Sherman Alexie este un poet, prozator și scenarist american, de origine amerindiană. S-a născut în 1966 în rezervația de indieni Spokane, unde a și copilărit. După o adolescență marcată de probleme de sănătate, începe să studieze dreptul și medicina, pentru a renunța mai apoi la amândouă, și să-și descopere pasiunea pentru literatură. După succesul primei sale cărți de poezie, renunță însă și la facultatea de litere și se dedică în întregime scrisului.

Primul său roman, *Reservation Blues*, a primit American Book Award în 1996. Parțial autobiografic, *Jurnalul complet adevărat al unui indian cu jumătate de normă* a fost și el premiat cu National Book Award în 2007 și rămâne una dintre cele mai discutate și iubite cărți despre viața minorității indiene din SUA.

SHERMAN ALEXIE

**JURNALUL
COMPLET ADEVĂRAT AL UNUI
INDIAN CU JUMĂTATE DE
NORMĂ**

Traducere din limba engleză și note
de Vlad Pojoga

youngart

Redactor: Curuia Iulian
Tehnoredactor: Cristian Vlad
Copertă: Alexandru Daș

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ALEXIE, SHERMAN

Jurnalul complet adevărat al unui indian cu jumătate de normă / Sherman Alexie ; trad. de Vlad Pojoga. –București : Youngart, 2014

ISBN 978-606-93631-7-1

I. Pojoga, Vlad (trad.)

821.111-31=135.1

SHERMAN ALEXIE

The Absolutely True Diary of a Part-Time Indian

Copyright © 2012 by Sherman Alexie

All rights are reserved by the author throughout the world.

© youngart , 2014, pentru prezenta ediție

youngart este un imprint al Grupului Editorial Art

*Pentru Wellpinit și Reardan,
orașele mele natale*

Respect pentru oameni și cărți

Există o altă lume, dar înăuntrul acesteia.

W. B. Yeats

Respect pentru oameni și cărți

Clubul Un-ochi-învinețit-pe-lună

M-am născut cu apă în creier.

Bine, n-a fost chiar așa. De fapt, m-am născut cu prea mult lichid cefalorahidian în craniu. Dar lichid cefalorahidian e doar o denumire pe care au găsit-o doctorii, ca să se dea ei deștepți, pentru grăsimea din creier. Și grăsimea din creier face același lucru pe care îl face vaselina într-un motor, doar că între lobi. Face lucrurile să funcționeze bine și repede. În schimb, ciudatul de mine m-am născut cu prea multă grăsime în craniu și s-a făcut toată densă și noroioasă și dezgustătoare și tot ce făcea era să dea peste cap lucrurile. Motorașul rațiunii și al respirației și al vieții mele lucra încet și era inundat.

Creierul meu se îneca în grăsime.

Dar dac-o zic așa sună ciudat și amuzant, ca și când creierul meu ar fi fost un cartof prăjit gigantic, așa că e mai serios și mai poetic și mai corect să zic:

— M-am născut cu apă în creier.

Ok, poate că nici ăsta nu-i un mod foarte serios de a o zice. Poate că toată chestia asta e ciudată și amuzantă.

Dar, frate, oare s-au gândit maică-mea și taică-meu și soră-mea mai mare și bunică-mea și verii și mătușile și unchii mei că e amuzant când doctorul mi-a deschis micuțul craniu și a absorbit toată apa aia în plus cu un aspirator micuț?

Aveam doar șase luni și ar fi trebuit s-o mierlesc în timpul operației. Și, chiar dacă i-aș fi supraviețuit, cumva, mini-Hoover-ului, tot ar fi trebuit să rămân cu leziuni serioase pe creier după procedura aia și să fiu o legumă pentru tot restul vieții.

Bine, e clar c-am supraviețuit. N-aș mai scrie asta dacă n-aș fi supraviețuit, dar am tot felul de probleme fizice care mi se trag direct de la leziunile pe creier.

Pentru-nceput, am avut patrușdoi de dinți. Un om obișnuit are treișdoi, nu? Eu am avut patrușdoi.

Cu zece mai mult decât de obicei.

Cu zece mai mult decât în mod normal.

Cu zece mai mult decât un om.

Dinții mei erau așa de înghesuiți că abia-mi puteam închide gura. Am fost la Serviciul de Sănătate al Indienilor să-mi scot câțiva dinți, ca să pot să mănânc și eu normal, nu ca o hienă căreia-i curg balele. Dar Serviciul de Sănătate al Indienilor finanța operații dentare majore o dată pe an, așa că a trebuit să-mi scot toți cei zece dinți în plus *în aceeași zi*.

Și, pe lângă asta, dentistul nostru alb era de părere că indienii simt numai jumate din durerea pe care o simt albi, așa că ne dădea numai jumate de doză de Novocaină.

Ce nemernic, nu?

Serviciul de Sănătate al Indienilor finanța și achiziționarea de ochelari doar o dată pe an și oferea un singur model: din ăia urâți, cu ramă lată din plastic negru.

Leziunile mele de pe creier mă făcuseră să nu văd bine la apropiere cu un ochi și la depărtare cu celălalt, așa că ochelarii mei urâți erau așa de șui pentru că ochii mei erau așa de șui.

Am dureri de cap pentru că ochii mei parc-ar fi dușmani, știți, ca și când ar fi fost căsătoriți și au divorțat și acum se urăsc ca dracu’.

Și-am început să port ochelari la 3 ani, deci făceam ture prin rezervație arătând ca un *bunic* indian de 3 ani.

O, și eram slab. Dacă mă-ntorceam într-o parte *dispăream*.

Dar mâinile și picioarele mele erau imense. Aveam 44 la picior în clasa a treia! Cu picioarele mele mari și corpul meu ca un creion, arătam ca un L mare de tipar care merge pe stradă.

Și craniul meu era enorm.

Epic.

Capul meu era atât de mare încât cranii mici de indian orbitau în jurul lui. Unii dintre copii îmi ziceau Orbită. Alții îmi ziceau Glob. Bătăușii mă ridicau în picioare, mă învârteau în jurul axei, își puneau degetul pe capul meu și ziceau:

— Vreau să merg acolo.

Așa că, bineînțeles, pe dinafară arătam ca un nătâng, dar lucrurile cu adevărat groaznice erau cele *dinăuntru*.

Pentru-nceput, aveam crize. Cel puțin două pe săptămână. Așa că-mi distrugeam creierul conform unui program regulat. Dar chestia e că aveam crizele astea pentru că leziunile pe creier existau *deja*, așa că redeschideam răni la fiecare criză.

Da, de fiecare dată când aveam o criză îmi *agravam* boala.

Respect pentru mine. N-am mai avut o criză de șapte ani, dar doctorii îmi spun că sunt susceptibil la crize epileptice.

Susceptibil la crize epileptice.

Nu se rostogolește propoziția asta pe limbă ca poezia?

Mai eram și bâlbâit și sâsâit. Sau poate ar trebui să zic că eram b-b-b-b-bâl-b-bâit și sssssssssâssâitht.

Nu te-ai gândi că dificultățile de vorbire pot să-ți pună viața în pericol, dar credeți-mă pe cuvânt, nu-i nimic mai periculos decât să fii un copil bâlbâit și sâsâit.

Și, frate, ești drăguț când ești bâlbâit și sâsâit la șase, șapte sau opt ani, dar asta se-ntoarce-mpotriva ta când faci nouă sau zece ani.

După aia, bâlbâiala și sâsâiala te transformă-ntr-un retardat.

Și dacă ai paispe ani, ca mine, și încă te mai bâlbâi și sâsâi, atunci tocmai ai devenit cel mai mare retardat din lume.

Toată lumea din rezervație mă face retardat cam de două ori pe zi. Mă făceau retardat când îmi trăgeau jos pantalonii sau când îmi băgau capul în budă sau când îmi dădeau câte una peste cap.

Nici măcar nu scriu povestea asta așa cum vorbesc, pentru că ar trebui s-o umplu cu bâlbâieli și sâsâieli și atunci v-ați întreba de ce citiți o poveste scrisă de *un retardat ca ăsta*.

Știți ce se întâmplă cu retardații în rezervație?

Ne-o luăm.

Cel puțin o dată pe lună.

Dap, fac parte din clubul Un-Ochi-Învinețit-Pe-Lună.

Normal că vreau să ies din casă. Fiecare copil vrea să iasă din casă. Dar e mult mai sigur să stau înăuntru. Așa că, în majoritatea timpului, stau singur în dormitorul meu și citesc și fac caricaturi.

Desenez tot timpul.

Fac caricaturi cu maică-mea și cu taică-meu; cu soră-mea și bunică-mea; cu prietenul meu cel mai bun, Rowdy; și cu toți ceilalți din rezervație.

Desenez pentru că toate cuvintele sunt mult prea imprevizibile.

Desenez pentru că toate cuvintele sunt mult prea limitate.

Dacă vorbești și scrii în engleză sau spaniolă sau chineză sau orice altă limbă, atunci numai un anumit procent de oameni vor înțelege ce vrei să zici.

Dar când desenezi ceva, oricine poate să înțeleagă.

Dacă fac un desen cu o floare, atunci orice bărbat, femeie și copil din lumea asta poate să se uite la ea și să zică:

— Aia e o floare.

Așa că desenez pentru că vreau să vorbesc lumii. Și vreau ca lumea să mă bage-n seamă.

Cu un pix în mână mă simt important. Mă simt ca și când aș putea să devin cineva important când o să mă fac mare. Un artist. Poate un artist faimos. Poate un artist bogat.

Ăsta-i singurul mod în care pot deveni bogat și faimos.

Uitați-vă puțin la lume. Aproape toți oamenii cu piele maro bogați și faimoși sunt artiști. Sunt cântăreți și actori și scriitori și dansatori și regizori și poeți.

Așa că desenez pentru că știu că asta ar putea fi singura mea șansă să scap din rezervație.

Cred că lumea e o succesiune de baraje sparte și inundații, iar desenele mele sunt mici bărcuțe de salvare.

De ce carnea de pui înseamnă așa de mult pentru mine

Ok, acum ai aflat că desenez. Mai gândește-te și la faptul că mă pricep destul de bine la asta. Dar nu contează cât de bun sunt, desenele mele nu vor ține niciodată locul mâncării sau banilor. Aș vrea să pot desena un sendviș cu unt de arahide și gem, sau un pumn plin de bancnote de douăzeci de dolari, să fac cine știe ce truc magic și să devină real. Dar nu pot să fac asta. Nimeni nu poate să facă asta, nici măcar cel mai fomist magician din lume.

Aș fi vrut să fiu magic, dar sunt doar un puști sărac lipit care trăiește cu familia lui săracă lipită în Rezervația de Indieni Spokane săraci lipiți.

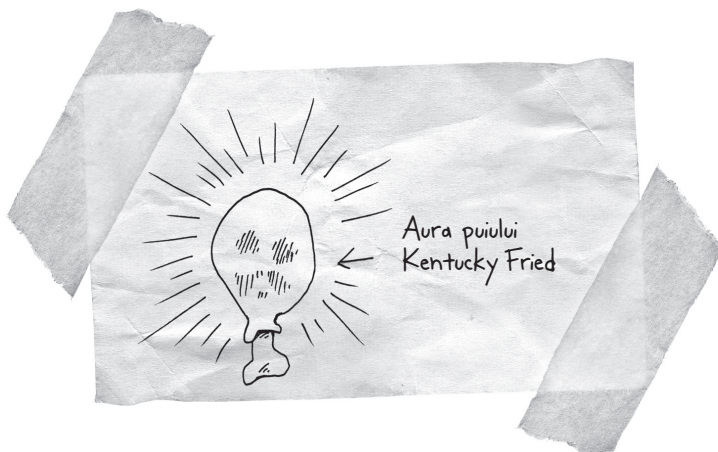
Știi care-i cel mai rău lucru când ești sărac? O, poate că deja ai făcut calculele în minte și ți-ai dat seama:

Sărăcie = frigider gol + stomac gol

Și, sigur, uneori familia mea sare peste o masă și somnul e singurul lucru pe care-l avem la cină, dar știu că, mai devreme sau mai târziu, părinții mei o să intre pe ușă cu o găleată plină cu pui de la KFC.

Respect pentru Rețetă originală.

Și, hei, într-un fel ciudat, foamea face mâncarea să aibă gust mai bun. Nu-i nimic mai bun decât o pulpă de pui când n-ai mâncat de (aproximativ) optișpe ore jumate. Și, credeți-mă, o bucățică bună de carne de pui poate să facă pe oricine să creadă în Dumnezeu.

Așa că foamea nu e cel mai rău lucru când ești sărac.

Sunt sigur că acum vă-ntrebați: „Ok, ok, Domnule Artist Înfometat, Domnule Gură-Plină-de-Cuvinte, Domnule Ce-Mult-Sufăr-Eu, Domnule Rețetă Secretă, care-i cel mai rău lucru când ești sărac?”

Așa că, ok, o să vă spun care e cel mai rău.

Săptămâna trecută, prietenul meu cel mai bun, Oscar, s-a îmbolnăvit foarte tare.

La-nceput, m-am gândit că are insolație sau ceva de genul ăsta. Adică afară era o zi sufocantă de iulie (39 de grade și 90% umiditate), și mulți oameni erau doborâți de insolație, așa că de ce nu i s-ar fi întâmplat și unui câine mic care mai și purta pe el o haină de blană?

Am încercat să-i dau niște apă, dar n-a vrut să bea.

Stătea întins în patul lui și avea ochii roșii, lucioși, înlăcrimați. Gemea de durere. Când l-am atins, a scheunat de parc-ar fi luat-o razna.

Era ca și cum centrii lui nervoși ar fi fost la cinci centimetri deasupra pielii.

M-am gândit că o să fie bine dacă doarme un pic, dar după aia a început să vomite, exploda diareea din el și avea crizele alea groaznice când picioarele lui micuțe doar zvâcneau și zvâcneau și zvâcneau.

Și, da, Oscar era doar un câine vagabond pe care-l adoptasem, dar era singura ființă pe care mă puteam baza. Era mult mai de încredere decât părinții, bunica, mătușile, unchii, verii și sora mea cea mare. M-a învățat mai multe decât mă învățase orice profesor.

Sincer, Oscar era o persoană mai bună decât orice om pe care-l cunoscusem vreodată.

— Mamă, am zis, trebuie să-l ducem pe Oscar la veterinar.

— O să fie bine, a zis ea.

Dar mințea. Ochii ei se făceau negri în mijloc de fiecare dată când mințea. Era un indian Spokane și nu se pricepea deloc să mintă, iar asta n-avea niciun sens. Noi, indienii, ar trebui să fim niște mincinoși mult mai buni decât suntem, având în vedere cât de des am fost mințiți.

— Chiar e bolnav, mamă, am zis. O să moară dacă nu-l ducem la doctor.

S-a uitat urât la mine. Și ochii ei nu mai erau negri în mijloc, așa că știam că o să-mi zică adevărul. Și, crede-mă, sunt momente în care *ultimul* lucru pe care vrei să-l auzi e adevărul.

— Junior, dragule, a zis mama. Îmi pare rău, dar n-avem bani pentru Oscar.

— O să ți-i dau eu înapoi, am zis. Promit.

— Scumpule, o să coste sute de dolari, poate o mie.

— O să-i dau banii înapoi doctorului. O să mă angajez.

Maică-mea a zâmbit plină de tristețe și m-a îmbrățișat strâns.

Doamne, cât de prost puteam să fiu? Ce job putea să găsească un băiat indian din rezervație? Eram mult prea tânăr pentru a fi dealer de blackjack la cazino, erau numai vreo cinșpe peluze cu gazon în rezervație (și niciunul dintre proprietarii lor nu angaja oameni care să le tundă iarba) și exista un singur traseu pe care erau distribuite ziarele, iar postul era ocupat de un străbun al tribului, pe care-l chema Wally. Și avea de livrat numai vrea cincizeci de ziare, așa că jobul lui era mai mult un hobby.

Nu puteam să fac nimic să-l salvez pe Oscar.

Nimic.

Nimic.

Nimic.

Așa că m-am așezat pe podea, lângă el, l-am mângâiat pe cap și i-am șoptit numele ore în șir.

După aia tata a venit acasă de *oriunde* o fi venit și a avut una din discuțiile alea lungi cu mama și au decis ceva *fără* să mă întrebe și pe *mine*.

Și după aia tata și-a scos pușca și gloanțele din dulap.

— Junior, a zis. Du-l pe Oscar afară.

— Nu! am zbierat.

— Suferă, a zis tata. Trebuie să-l ajutăm.

— Nu poți să faci asta! am urlat.

Voiam să-i dau un pumn în gură lui taică-meu. Voiam să-i dau un pumn în nas și să-i dea sângele. Voiam să-i dau un pumn în ochi și să-l orbesc. Voiam să-i trag un șut în boabe și să vadă stele verzi.

Eram furios foc. Furios ca un vulcan. Furios ca un tsunami.

Tata s-a uitat în jos la mine cu privirea cea mai tristă. Plângea. Arăta așa de neputincios.

Voiam să-l urăsc pentru neputința lui.

Voiam să-i urăsc pe tata și pe mama pentru sărăcia noastră.

Voiam să le pun boala câinelui meu și toate celelalte boli din lume în cârcă.

Dar nu pot să dau vina pe ai mei pentru sărăcia noastră pentru că mama și tata sunt sorii gemeni în jurul cărora orbitez și lumea mea ar EXPLODA fără ei.

Și nu e ca și când mama și tata se născuseră bogați. Nu-i ca și când ar fi pierdut averea familiei la ruletă. Părinții mei se trag din oameni săraci care se trag din oameni săraci care se trag din oameni săraci și tot așa, până la primii oameni săraci.

Adam și Eva își acopereau părțile intime cu frunze de smochin; primii indieni își acopereau părțile intime cu *mâinile lor mici*.

Serios, știu că maică-mea și taică-meu au avut visele lor când erau copii. Visau să fie orice altceva, dar nu săraci și nu avuseseră niciodată șansa de a fi orice altceva pentru că nimeni nu dăduse doi bani pe visele lor.

Dac-ar fi putut, maică-mea s-ar fi dus la facultate.

Încă mai citește ca nebuna. Își cumpără cărți cu un dolar. Și ține minte tot ce citește. Poate să-ți recite pagini întregi. E un reportofon uman. Pe bune, maică-mea e în stare să citească ziarul în cinspe minute și să-mi zică scorurile de la baseball, unde au loc toate războaiele, cine-a mai câștigat la loto și cât de ridicate sunt temperaturile în Moines, Iowa.

CE S-AR FI FĂCUT PĂRINȚII MEI DACĂ CINEVA
LE-AR FI BĂGAT ÎN SEAMĂ VISELE:

PROFESORUL ANULUI
DIN 1992-1998
DIN POST-LICEALA
SPOKANE FALLS

AL CINCILEA CEL MAI
BUN SAXOFONIST DE LA
VEST DE MISSISSIPPI!

Dac-ar fi putut, taică-meu s-ar fi făcut muzician.

Când se îmbată cântă niște melodii country destul de vechi. Și bluesuri. Și sună chiar bine. De parc-ar fi profesionist. De parc-ar fi la radio. Știe să cânte câte-un pic și la chitară și pian. Și are saxofonul ăsta vechi, din liceu, pe care-l ține curat și lustruit de parc-ar fi gata oricând să plece-n turneu.

Dar nouă, indienilor din rezervație, nu ni se împlinesc niciodată visele. Noi n-avem șanse. Sau mai multe drumuri din care s-alegem. Noi suntem doar săraci. Și asta-i tot.

E nașpa să fii sărac și e nașpa să te simți de parc-ai *merita*, pe undeva, să fii sărac. Începi să crezi că ești sărac pentru că ești prost și urât. Și după aia începi să crezi că ești prost și urât pentru că ești indian. Și pentru că ești indian începi să crezi că destinul tău e să fii sărac. E un cerc vicios și *nu poți face nimic în privința asta*.

Sărăcia nu te face puternic și nu-ți dă lecții de perseverență. Nu, sărăcia te învață doar cum să fii sărac.

Deci, sărac și mic și neputincios, l-am luat în brațe pe Oscar. Mi-a lins fața pentru că mă iubea și avea încredere în mine. Și l-am dus în grădină și l-am așezat lângă tulpina mărului nostru verde.

— Te iubesc, Oscar, am zis.

S-a uitat la mine și jur că înțelegea ce i se întâmplă. Știa ce urma să facă tata. Dar Oscar nu era speriat. I se lua o piatră de pe inimă.

Mie nu.

Am fugit de-acolo cât de repede am putut.

Am vrut să fug cu o viteză mai mare decât viteza sunetului, dar nimeni, oricât de tare ar suferi, nu poate să fugă așa de repede. Așa că am auzit pocul cu care taică-meu mi-a împușcat cel mai bun prieten.

Un glonț costă cam doi cenți și oricine și-l poate permite.